Matematika 1

Gregor Dolinar

Fakulteta za elektrotehniko
Univerza v Ljubljani

17. oktober 2013

Opomba

Če je $\{a_n\}$ naraščajoče zaporedje, potem je navzdol omejeno z a_1. Torej je $a_1 = \inf_{n\in\mathbb{N}} a_n$.

Podobno je padajoče zaporedje $\{a_n\}$ navzgor omejeno z a_1. Torej je $a_1 = \sup_{n\in\mathbb{N}} a_n$.

Primer

$a_n = \frac{n+1}{n}$

Primer

Zaporedje $a_n = n(-1)^n$ ni omejeno navzdol in navzgor.

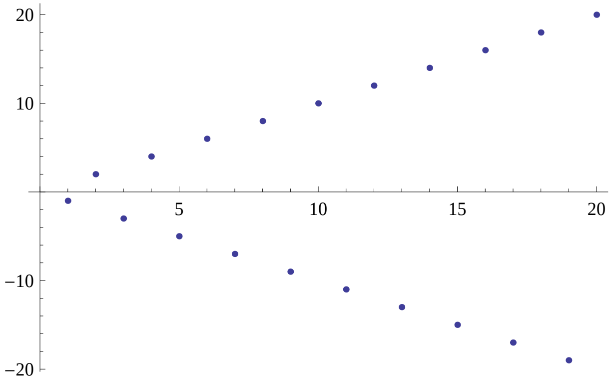

Definicija

Če se členom zaporedja izmenoma menja predznak, torej $a_n a_{n+1} < 0$ za vsak $n \in \mathbb{N}$, je zaporedje alternirajoče.

Primer

$$a_n = \cos(\frac{\pi}{4} + n\pi)$$

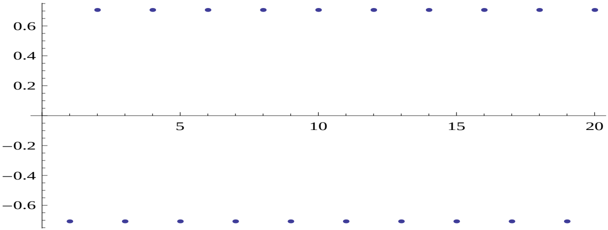

Konvergenca zaporedij

Definicija

Število A je stekališče zaporedja $\{a_n\}$, če za vsak $\varepsilon > 0$ obstaja neskončno členov zaporedja, za katere velja $|A - a_n| < \varepsilon$.
Torej je za vsak $\varepsilon > 0$ na intervalu $(A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ neskončno členov zaporedja $\{a_n\}$.

Opomba

Naj bo $\varepsilon > 0$. Interval $(A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ imenujemo tudi ε-okolica števila A.

Primer

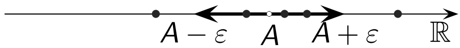
$A-\varepsilon$
A
$A+\varepsilon$
$\mathbb{R}$

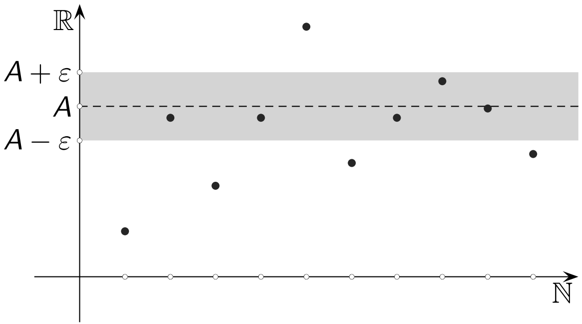
$\mathbb{R}$
$A+\varepsilon$
A
$A-\varepsilon$
$\mathbb{N}$

Definicija

Število A je limita zaporedja $\{a_n\}$, če za vsak $\varepsilon > 0$ obstaja tak $n_0 \in \mathbb{N}$, da je $|A - a_n| < \varepsilon$ za vsak $n > n_0$.
Torej so za poljuben $\varepsilon > 0$ na intervalu $(A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ vsi členi zaporedja od nekega člena zaporedja a_{n_0} dalje.
Če tako število A obstaja, ga imenujemo limita zaporedja $\{a_n\}$, pravimo, da je zaporedje $\{a_n\}$ konvergentno, in pišemo

$$\lim_{n \to \infty} a_n = A.$$

$A-\varepsilon$
A
$A+\varepsilon$
$\mathbb{R}$

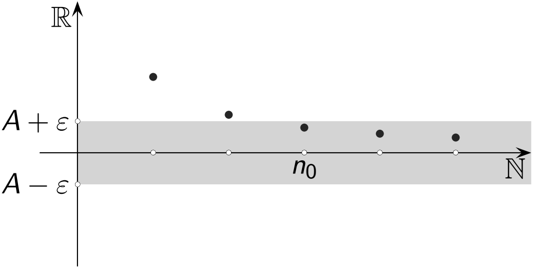
$\mathbb{R}$
$A+\varepsilon$
$A-\varepsilon$
n_0
$\mathbb{N}$

Definicija

Če tako število A ne obstaja, potem pravimo, da je zaporedje $\{a_n\}$ divergentno.

Trditev

Naj bo A limita zaporedja $\{a_n\}$. *Potem je za vsak* $\varepsilon > 0$ *zunaj intervala* $(A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ *največ končno mnogo členov zaporedja* $\{a_n\}$.

Izrek

Vsaka limita je tudi stekališče zaporedja. Ni pa vsako stekališče nujno limita zaporedja.

Dokaz

Naj bo $\{a_n\}$ *konvergentno zaporedje, torej obstaja limita zaporedja* $A = \lim_{n\to\infty} a_n$.

Naj bo $\varepsilon > 0$ *poljuben. Ker je* A *limita zaporedja, obstaja tak indeks* $n_0 \in \mathbb{N}$, *da velja* $a_n \in (A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ *za vsak* $n > n_0$. *Takih* n *je neskončno, torej je v vsaki* ε*-okolici števila* A *neskončno členov zaporedja in* A *je zato stekališče zaporedja* $\{a_n\}$.

Primer

Če ima zaporedje več stekališč, potem nobeno izmed stekališč ni limita zaporedja.

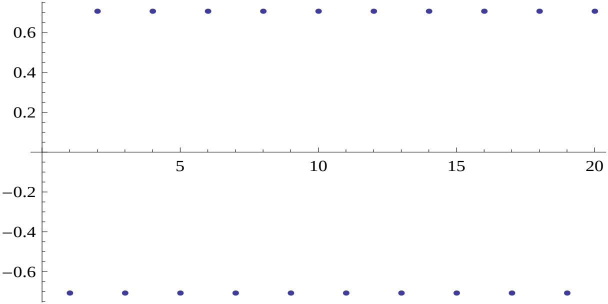

Primer

Tudi, če ima zaporedje eno samo stekališče, to ni nujno limita zaporedja.

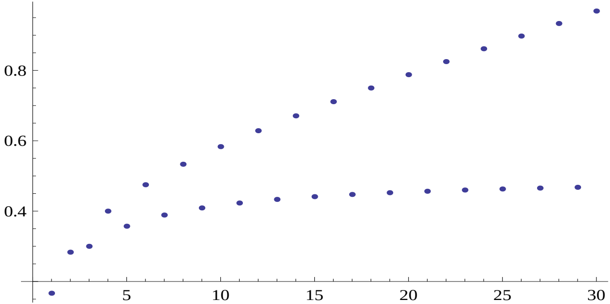

Trditev

Če je $\{a_n\}$ konvergentno zaporedje, potem je omejeno in ima natanko eno stekališče.

Naj bo $\{a_n\}$ konvergentno zaporedje, torej obstaja limita zaporedja $A = \lim_{n\to\infty} a_n$.
Pokazali smo že, da je limita tudi stekališče zaporedja.
Denimo, da bi obstajalo še eno stekališče $B \neq A$ zaporedja $\{a_n\}$.

Naj bo $\varepsilon = |A - B|/3$.
Ker je A limita zaporedja, obstaja tak indeks $n_0 \in \mathbb{N}$, da velja $a_n \in (A - \varepsilon, A + \varepsilon)$ za vsak $n > n_0$.
Torej so na intervalu $(B - \varepsilon, B + \varepsilon)$ lahko samo tisti členi zaporedja a_n, za katere je $n \leq n_0$, torej je v ε-okolici števila B največ končno členov zaporedja in B ni stekališče zaporedja $\{a_n\}$.
Pokazali smo, da ima konvergentno zaporedje natanko eno stekališče.

Pokažimo še, da je konvergentno zaporedje omejeno.
Naj bo $\varepsilon > 0$ in n_0 tak indeks, da je $a_n \in (A-\varepsilon, A+\varepsilon)$ za vsak $n > n_0$.
Najmanjši in največji element množice s končno elementi vedno obstaja, torej lahko definiramo

$$m_0 = \min\{a_1, a_2, \ldots, a_{n_0}, A-\varepsilon\}$$

in

$$M_0 = \max\{a_1, a_2, \ldots, a_{n_0}, A+\varepsilon\}.$$

Potem je

$$m_0 \leq a_n \leq M_0$$

za vsak $n \in \mathbb{N}$, torej je zaporedje $\{a_n\}$ res omejeno.

Trditev

Če je $\{a_n\}$ *omejeno zaporedje in ima natanko eno stekališče, potem je to stekališče limita zaporedja* $\{a_n\}$.

Dokaz trditve opustimo.
Če zadnji dve trditvi združimo, dobimo naslednji izrek.

Izrek

Zaporedje $\{a_n\}$ *je konvergentno natanko tedaj, ko je omejeno in ima natanko eno stekališče.*

Izrek

Če je naraščajoče zaporedje $\{a_n\}$ omejeno, potem je konvergentno in njegova limita je enaka natančni zgornji meji zaporedja, torej

$$\lim_{n\to\infty} a_n = \sup_{n\in\mathbb{N}} a_n.$$

Če je padajoče zaporedje $\{a_n\}$ omejeno, potem je konvergentno in njegova limita je enaka natančni spodnji meji zaporedja, torej

$$\lim_{n\to\infty} a_n = \inf_{n\in\mathbb{N}} a_n.$$

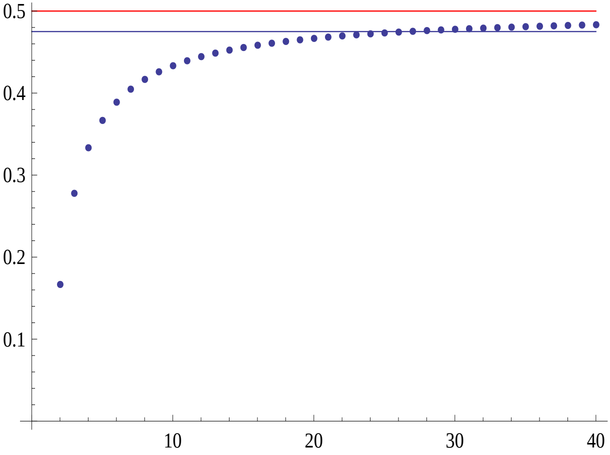
0.5
0.4
0.3
0.2
0.1
10
20
30
40

Dokaz

Naj bo $\{a_n\}$ *omejeno naraščajoče zaporedje, naj bo* $M_0 = \sup_{n \in \mathbb{N}} a_n$ *in naj bo* $\varepsilon > 0$ *poljuben.*
Ker je M_0 *natančna zgornja meja zaporedja* $\{a_n\}$, $M_0 - \varepsilon$ *pa ni več zgornja meja zaporedja, obstaja tak indeks* n_0, *da je* $a_{n_0} > M_0 - \varepsilon$.
Zaporedje $\{a_n\}$ *je naraščajoče, torej je* $a_n > a_{n_0} > M_0 - \varepsilon$ *za vsak* $n > n_0$.
Hkrati pa velja $a_n \leq M_0$ *za vsak* $n \in \mathbb{N}$, *saj je* M_0 *zgornja meja zaporedja.*
Torej so na intervalu $(M_0 - \varepsilon, M_0 + \varepsilon)$ *vsi členi zaporedja* a_n *za* $n \geq n_0$ *in* M_0 *je limita zaporedja* $\{a_n\}$.